

Vörösmart. Kihalt az utca. Házak közé szorult fájdalmas némaság. A Tanárnő jut eszembe, Baranyai Júlia. Utolsó találkozásunk csendes örömét nyújtják felém az ismerős épületek. Dolgom van még a Drávaszögben – mondta, és megajándékozott az itt élők elköszönő ragaszkodásával. Aztán már csak a halálhíre jutott el hozzám. A temetésére nem tudtam elmenni. Később, sok év után rábukkantam Németh Istvánnak a Tanárnőre emlékező írására, megőriztem, és gyakran elolvasom. Most is Németh István mondatai motoszkálnak

Deák-szurdok

■■■

bennem: „Nekem, amióta megismertem, igazából mindig ő jelentette a Drávaszöget, Baranyát. Ennek a tájnak a szelídsége, melankóliája, egyedülvalósága számomra a Tanárnőben testesült meg. Ő maga volt a Baranya. Senki mást semmivel sem tudnék annyira azonosítani, mint Őt magát Vörösmarttal, Kopáccsal, Laskóval, Sepsével. Ment, mendegélt előre a kicsi asszony, s bevilágította a maga mögött hagyott ösvényeket. Ha már nem volt, vagy nemigen volt mibe kapaszkodni most, a szikkadó jelenben, fölragyogtatta a múltat,

■■■

bizonyára azért, hogy erőt gyűjtsenek belőle azok, akik a lámpát tovább akarják vinni.”

Így írt az ismert jugoszláviai magyar író, és most valahogy úgy érzem, hogy itt van mellettem a kocsiban, amely mintha halottas menetet kísérne, lassan gurul a kihalt főutcán.

Emlékszem, amikor a *Vízbe vesző nyomokon* című könyvével megajándékozott, az első lapjára jellegzetes betűivel ezt írta: „...sok szeretettel adja át a mi Drávaszögünk üzenetét, Júlia”. Megköszöntem, és őrzöm ma is nagy-nagy tisztelettel. A Drávaszög üzenete!? Tanárnő, mit üzen most nekem a Drávaszög? Az egymásba kapaszkodó házak némasága, a szurdok, a hegyhát csendje?

Lassan kapaszkodik a kocsí fölfelé, maga mögött hagyva a falut, a mögém szegődő, torkot szorító kérdéseket. Lábadi Károly így írt a Tanárnőről, így emlékezett meg róla: „...magával vitte a régi Baranya atmoszféráját, mint annyi mást, amit nem írt le vagy nem mondott el, mert nem volt, aki meghallgassa. Késő pótolni az efféle mulasztást, csak emlékeket lehet Őrizni, vagy nevet adni annak a múzeumi gyűj-

Páncélos a kisköszegi híd lábánál (1991. szeptember)

■■■

teménynek, amelyet magányos méhecske módjára gyűjtögetett össze. S még arra is vigyázni kell, hogy nyomát ne mossák el a záporok.”

Igen, a Tanárnő magával vitte a régi Baranya atmoszféráját, tegnapiját, múltját, magával vitte az ablakokból ránk mosolygó virágok szivárványszíneit, a szurdok fölé boruló falombok zöld bársonyát, a pinceházak furcsa kongását, az imádságos könyvekre szoruló kezek szelídségét. Herceg János, aki innen, Vörösmarttól egy kőhajításra, Kiskőszegen, a Duna fölé emelkedő hegyháton írta baranyai tárgyú könyvét, a *Leányvári leveleket*, és aki lélekben ugyanúgy kapcsolódott a Drávaszöghöz, mint a Tanárnő, egyik írásában megjegyezte: „... egyetlen szerelme volt, és annak élt, és arról írt: Baranya. Nem a mostani. A régi, amelyet már csak emlékek őriznek, s csak a szívekben él.”

Igen, a Tanárnő a tegnap Baranyájáról írt, a múlt maradandó emlékeit, mozaikkockáit szedegette össze végtelen türelemmel, alázattal. Lesz-e majd, marad-e itt még valaki, aki folytatja munkáját? A Tanárnő derűlátó volt, egész életében az volt. A *Vízbe vesző nyomokon* című könyvének utolsó mondata így hangzik: „Mert mindig írnak majd a Drávaszögben, míg egyetlen sanyvadt fűzfa búslakodik valamilyen elfeledett árokszálon”, addig lesznek majd, akik elénk vetítik a Drávaszög lelkét! De, Tanárnő, mi lesz, ha egyetlenegy fűzfa sem marad?

Gondolatok, megválaszolatlan kérdések. A kiskőszegi ereszkedő, a Dunán átívelő híd. A híd lábánál páncélos.

Magyar Szó, 1991. szeptember–október

■■■